

“Tenim una desocupació del tercer món”

Inspector d'hisenda en excedència, va treballar amb Josep Borrell durant l'etapa al Ministeri d'Hisenda espanyol. Ara, Leopoldo Pons és president del Col·legi d'Economistes de València. Parlem d'Europa, de la crisi i d'opcions de futur.

Dèficits públics com no s'havien vist mai; nivells de desocupació alts; un país, Grècia, que quasi es declara en fallida; endeutaments exteriors insostenibles... La tempesta perfecta?

—Vivim la crisi econòmica més important de la història moderna. No hi ha hagut cap experiència que pugui ser equiparable a la crisi actual. Però cal fer alguns matisos que tenen importància. El sistema capitalista, de mercat, funciona cíclicament. I això, encara que a voltes ens n'oblidem, és una constant perseverant. Però hi ha diferències: essent un dels fenòmens més greus que s'han vist des del crack del 29, no té res a veure amb aquella experiència. La societat no ha patit, en termes d'impacte col·lectiu, com aleshores. Els índexs de desocupació d'ara als Països Baixos, Suècia o França són menors que no durant la crisi dels anys 90, quan arribaren a ser del 10%. Amb l'excepció, això sí, de l'estat espanyol, que té una desocupació del tercer món. Això és absolutament inacceptable. El 2006 teníem la desocupació més alta dels països desenvolupats. Hem tingut dos milions de desocupats quan l'economia espanyola estava en el millor punt de tota la història.

—El setembre del 2008 hom va dir que el capitalisme que sorgiria d'aquesta crisi no seria igual. Un any i mig després fa la sensació que no ha canviat res.

—Matisem. Els mercats són unes ferramentes de funcionament de l'economia

institucional. No hem estat capaços de construir cap altra eina perquè l'economia funcione. Això és paradigmàtic a Cuba o a l'URSS. Però hi ha moltes maneres de fer funcionar el mercat. Els mercats financers havien estat fortament influïts per la desregulació i el descontrol i havien tendit a l'oligopolització. Això ho va fer el govern Clinton, no el govern republicà. A més, les noves tecnologies i els nous sistemes de comunicació van potenciar l'enginyeria financera i van dotar d'una velocitat mai vista els cicles econòmics...

—Hem parlat de com s'han fet les coses. Però tornant a la pregunta d'abans: ha canviat res?

—No. Ha canviat que el sistema públic ha incorporat una quantitat importantíssima de liquiditat al sistema i l'ha consolidat. No ha canviat res perquè qui governa els bancs són professionals, no són propietaris. Jo preferesc la propietat privada coneguda que no la immaterialitat del gran capitalisme. Ford, des del punt de vista tecnològic, anava molt més retardada que General Motors i, en canvi, no ha caigut. Però Ford té un *core*, un *cor* en català, que es basa en la propietat. Té un cap. Igual com el Banc Santander té un cap. El problema del gran capitalisme no és la propietat privada. El problema és que els qui gestionen els negocis tenen motivacions de molt curt termini que moltes voltes no tenen a veure amb la sostenibilitat de les empreses, amb la creació d'ocupació, amb la riquesa..., sinó que tenen a veure amb el seu interès particular.

Una volta, en un sopar amb Joseph Stiglitz, em va explicar, preocupat, que els seus alumnes més brillants se n'anaven a la *City* i allí el dilluns se deien: “Has de col·locar aquest milió en aquesta *commodity*.” I l'endemà tot això s'amortitza. El seu èxit no depenia de què passava amb el producte que hi havia darrere de tot aquell intercanvi.

—Hem assistit al rescat de Grècia per part de la Unió Europea. N'ix debilitada, la zona euro, de l'operació?

—La zona euro en principi evita que els països incorporen devaluacions com a sistemes defensius envers els altres. I, a més, incorpora una disciplina perquè les inversions estrangeres tinguin clar com inverteixen i on. Això és la zona euro, essencialment. Però les economies de la zona euro són molt diferents. A Grècia hi ha 11,5 milions d'habitants, un PIB de 240.000 milions d'euros, l'equivalent al 5% de l'estat espanyol. Des del 2005 sempre ha tingut dèficit. A més, els seus comptes públics no són clars. Per tant, és un país amb moltes debilitats internes i sistèmiques. Per això, jo no crec que puguem parlar de l'euro a l'economia dels 15 o dels 27 com un procés d'integració, i per això Alemanya hi té recel. Amb tot i això, Europa com a tal és un invent necessari. A hores d'ara no crec que hi haja cap economista que pose en dubte que estar dins la zona euro té més avantatges que no inconvenients.

Dit això, no crec que el problema grec porte una inestabilització de la UE, sempre que Grècia entenga quines són les regles del joc.

—Era l'única solució per a Grècia?

—Sense dubte. L'endeutament de Grècia és més que el seu PIB i no hauria pogut pagar el deute a curt termini, la qual cosa hauria portat el país a la bancarrota. Parlant en termes humans, no podrien importar ni tenir llum elèctrica... La catàstrofe social seria apocalíptica, sense exagerar. Açò no és una qüestió de grans xifres, és una qüestió de supervivència.

—Com afecta aquesta operació el prestigi econòmic de la UE davant els seus competidors?

EL TEMPS

—No és ni positiu ni negatiu i, siga com siga, cal relativitzar-ne l'efecte. La Xina té deu grans bancs i la millor qualificació que té és un BBA. I la classificació dels tres bancs més grans és BBB, cosa que Espanya no s'ho podia permetre mai.

—S'havia promès que al llarg de l'any Europa eixiria de la recessió. Però Alemanya ens ha sobresaltat el darrer trimestre. Què significa això?

—L'any 1990, Alemanya integrà disset milions de persones i hagué de construir un altre país. D'aleshores ençà, ha tingut un creixement de la desocupació que li ha fet sobrepassar el 6% de manera recurrent. Temps enre, el PIB alemany va caure més que el nostre, va arribar a baixar del 5%, i ara ja és proper als valors positius.

Ara bé, el gran problema de la crisi no és què li passarà al PIB el 2010 perquè el PIB per a l'ésser humà és

irrellevant. El problema és la desocupació. Què li passa a Alemanya, França, Anglaterra? Que tenen controlada la desocupació i així que el puguen abaixar un punt o un punt i mig, seran més avall del 8% de desocupació i prompte assoliran les xifres de sempre. Nosaltres en tenim un 20%. Nosaltres som un altre món, per desgràcia.

—Dèieu abans que era “tercer món”...

—Ni Grècia no té el 20% de desocupació. Ni Portugal, que té el 12%. Ni Irlanda: amb tota la seua hecatombe, té el 13%. Per tant, què passarà a Europa i als altres? És irrellevant. Nosaltres hem de pensar què hem de fer per resoldre els problemes estructurals que arrosseguem.

—L'informe semestral sobre l'economia espanyola i el context internacional de Caixa Catalunya advertia que els alts valors de des-

ocupació encara es mantindran uns quants anys, per més que el PIB es recupere.

—Per a mi, açò no és un problema econòmic. És un problema de *guetització* de la pobresa. Correm el risc que hi haja una estratificació de la societat que nosaltres no hem conegut. Hem tingut persones molt marginades en unes altres èpoques, però no hem conegut una societat estratificada, insolidària i desigual. Amb el 20% de desocupació, guetitzes la pobresa. Hi ha una dada que és importantíssima: a les Canàries, Andalusia i Extremadura, el subsidi actual és superior en nombre de persones a la desocupació.

L'any 1964, quan s'acabà legalment la discriminació racial als Estats Units, el president Johnson va considerar que hi havia un deute històric amb el col·lectiu negre i per això es va establir un subsidi, un impost negatiu sobre la renda. Al cap de deu anys, les persones que el rebien eren més pobres que quan començaren a rebre'l. Per què va passar això? És la gran reflexió de

“Preferesc la propietat privada coneguda a la immaterialitat del capitalisme”

fons: la dignitat de les persones no es dona, es guanya. Has de donar l'oportunitat que les persones es guanyen allò que tenen.

—Què fem aleshores, un pla massiu de reconversió laboral?

—Per exemple. Hem d'evitar els paternalismes falsaris. El 40% dels contractes al mercat espanyol són temporals, sense cap defensa. De la resta, 2,5 milions són funcionaris. I del nucli dur, hi ha dos milions de persones que estan sindicalitzades indirectament, no directament. Fins i tot els contractes que ara són fixos han estat renovats els últims quatre anys. No és veritat que es paguen 45 dies per any treballat si has treballat 30 anys a la mateixa empresa. Això només passa en dos milions de persones del total de 19 milions ocupades. Per tant, a qui cal defensar?

—Insinueu, doncs, que cal una reforma laboral?

—Naturalment. La reforma laboral és farà sí o sí, siga quin siga el discurs polític que es presente. I es farà perquè el model no és sostenible. És un model ancorat a l'any 80, que després es va intentar flexibilitzar a l'etapa de Felipe González, i per això va perdre les eleccions: per haver fet una reforma mal feta, sense el consens de les forces polítiques. No es pot fer campanya política d'una reforma estructural del mercat laboral espanyol. No crec que el PP ho faça perquè això perjudica els empresaris i el seu segment electoral.

—Com s'hauria de fer aquesta reforma?

—Com que no és diplomàtic, la gent no ho diu, però jo ho veig clar. Primer, cal un contracte únic perquè tots els treballadors tinguin les mateixes regles del joc —això sí: respectant els drets adquirits dels qui treballen. Segon, formació del salari. El salari s'ha de formar amb regles contractuals, *tête à tête*, segons els valors afegits i la productivitat que tingues, i no “tots al conveni”, perquè així penalitzes el valor afegit dels qui més valen. En tercer lloc, els subsidis i les prestacions de desocupació han de ser modulats per incentivar la feina, no per enquistar la pobresa. Hi ha d'haver un estímul i uns avantatges per a aquells que fan un esforç i bus-

“Cal una reforma laboral. El model no és sostenible”

quen feina. I no un model pla on tant se val si en busques o no. En quart lloc, les pensions han de ser de capitalització, no contributives. És a dir, el treballador d'avui no pot finançar per sempre el treballador d'ahir. Has d'anar canviant el model.

—Però no és més equitatiu un sistema distributiu, on tothom posa diners a un fons comú i després es reparteix?

—Capitalització vol dir que has d'agafar els 110.000 milions d'euros de pressupostos de la seguretat social —dels quals 90.000 milions són per als vuit milions que en aquest moment són fora del mercat laboral per jubilació i prejubilacions— i afectar-lo a programes de capitalització. És a dir, que allò que tu treballes i cobres vaja sumant a poc a poc per al dia que et jubiles.

—Però això que proposeu és eliminar un sistema que fins ara ha estat redistributiu.

—No en té res, de distributiu. Els qui treballen ara paguen els de darrere. No són els rics, ni els que més capacitats econòmiques tenen. No, no, no. No és redistributiu. Un sistema com l'actual tenia sentit els anys 80 però, ara per ara, el model incentiva una forma de concebre la societat al marge de la dignitat personal, de l'es-

tímul per l'esforç i de la llibertat de les persones. Els models subvencionats no han funcionat mai bé.

—Quina impressió us causa la llei d'economia sostenible de Zapatero?

—El discurs i l'informe del president que parla de l'economia sostenible, des de la perspectiva de l'anàlisi econòmica, és un compendi de bona voluntat que no dona cap eina de treball directa. En economia, o resols els problemes del 2010 o no sabem com arribarem al 2020. Fer reflexions és necessari, però fer-ho en la perspectiva del 2020 fa difícil cap avaluació. A parer meu, no és un informe de president, perquè un president ha de dir què vol fer amb aquest país el 2010.

—I si li haguéreu de recomanar alguna cosa, què li diríeu?

—Que es crega l'economia, que no se la creu; que prenga nota i que pense que les variables econòmiques li condicionaran tota la trajectòria i les possibilitats de reelecció. Això li ha passat a Barack Obama, que tenia un programa interessantíssim, de gran valor humà, amb grans reptes. I es trobà la crisi econòmica. La gent li demana respostes per als problemes d'ara i després ja parlarem de tota la resta. Això que diuen, tant Zapatero com Obama, queda bé per a un primer discurs, però l'economia és alguna cosa molt més seriosa.

—I al conseller d'Economia del País Valencià, que li diríeu?

—El dèficit públic el produeixen estructuralment les comunitats autònomes, no l'estat central. L'estat té dèficit públic conjuntural. Però les autonomies —i el País Valencià no n'és cap excepció— són sistemes endèmics, malalts, des de la perspectiva que no són capaços de finançar allò que gasten. Han recorregut al dèficit general sense pagar cap cost polític.

Al conseller d'Economia li diria que el comportament econòmic dins la comunitat té un cost per als ciutadans. Cal una reflexió en profunditat sobre això. Podem fer grans esdeveniments com la fórmula 1 o la Copa de l'Amèrica? Doncs no ho sé. Però això té un cost i les coses no són gratuïtes. No és pot dir: “Com que ens endeutem i no passa res, anem fent.”

Violeta Tena